

Kerkenbeleidsplan gemeente Kaprijke

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Inhoud

1. Identificatie.....	3
1.1. Naam en ligging.....	3
1.2. Plaats in de kerkelijke structuur.....	3
1.3. Eigenaarschap en bescherming(en).....	3
2. Beschrijving	5
2.1. Cultuurhistorische waarde.....	5
2.2. Architecturale mogelijkheden.....	5
2.3. Bouwfysische toestand.....	7
3. Situering van de kerken in hun ruimtelijke omgeving.....	9
4. Beschrijving van het actueel gebruik van de kerkgebouwen.....	10
5. Onderbouwde visie op de toekomst en plan van aanpak	11
5.1. Onderbouwde visie.....	11
5.2. Plan van aanpak	12

1. Identificatie

Inventaris van de kerkgebouwen op het grondgebied van de gemeente

1.1. Naam en ligging

- Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw Hemelvaart Kaprijke, Voorstraat zonder nummer, 9970 Kaprijke, stijlen classicisme en gotiek, pseudo-basiliek met onbepaald torentype.
- Parochiekerk Sint-Gillis Lembeke, Lembeke-Dorp zonder nummer, 9971 Kaprijke, stijlen classicisme en gotiek, pseudo-basiliek met transept en torentype geveltoren.

1.2. Plaats in de kerkelijke structuur

- Kaprijke:
 - Bisdom: Gent
 - Dekenaat: Eeklo
 - Parochie: Grenskant (Kaprijke, St.-Laureins, St.-Jan/Bentille, Watervliet, St.-Margriete, Waterland-Oudeman)
- Lembeke:
 - Bisdom: Gent
 - Dekenaat: Eeklo
 - Parochie: Lembeke

1.3. Eigenaarschap en bescherming(en)

- Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw Hemelvaart, Kaprijke: vermoedelijk (met voorbehoud) eigendom van kerkfabriek Kaprijke
- Parochiekerk Sint-Gillis, Lembeke: onduidelijk dus voorbehoud
 - In de databank op de website van het Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur vzw staat dat de kerk eigendom is van kerkfabriek Lembeke.
 - In het kadaster, weliswaar niet eigendomsaanwijzend, staat dat de gemeente eigenaar is van het perceel.
 - Het gemeentelijk jaarverslag dat werd geschreven tot op het moment dat het Gemeentedecreet in voege trad vermeldt de gemeente als eigenaar.
 - De kerk betaalt de brandverzekering.
 - In de patrimoniale boekhouding staat de kerk als eigendom van de gemeente.

- Bescherming(en):

- Kaprijke:

Onze-Lieve-Vrouw Hemelvaartkerk	Beschermd (18 september 1981)
Toren	Beschermd (28 december 1936)
Ommuurd kerkhof	Beschermd (12 december 2002)

- Lembeke:

Sint-Gilliskerk (volledig) met oude kerkhofmuur	Beschermd (22 oktober 1986)
Toren	Beschermd (28 oktober 1943)

2. Beschrijving

2.1. Cultuurhistorische waarde

- Kaprijke:
De drie-beukige classicistische parochiekerk Onze - Lieve - Vrouw Tenhemelopneming van 1787 - 1788 vervangt een vroeg-gotisch gebouw uit de 13de eeuw. De toren van 1240 werd omstreeks 1500 als westertoren ingebouwd. De kerk is sinds 1981 beschermd. Gentenaar Jan Vernieuwen maakte in 1666 de preekstoel. Het laat-18de-eeuwse koorgestoelte werd in 1780 omgebouwd. 18de-eeuws zijn de orgelkast van Gentenaar C. F. Chapuy en het orgel uit het Kortrijkse atelier van de gebroeders De Rijckere. De 18de-eeuwse schilderijen "Golgotha" en de "Graflegging" zijn vermoedelijk afkomstig van een kruisweg. Zie ook <https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/44747>
- Lembeke:
Tot in 1264 was de in oorsprong houten kerk onderhorig aan het bisdom Utrecht. In 1264 werd Lembeke, na een geschil tussen de bisdommen Utrecht en Doornik, toegewezen aan het bisdom Doornik. De kerk is toegewijd aan den Heilige Gillis. In de dertiende eeuw werd een stenen toren opgetrokken. In 1559 verhuisde de parochie naar het nieuwe bisdom Brugge. De huidige stenen kerk werd gebouwd in 1777. Sedert 1801 maakt de parochie deel uit van het bisdom Gent. Zie ook <https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/44646>

2.2. Architecturale mogelijkheden

- De grootte, opdeling en inrichting van het kerkgebouw en zijn nevenruimtes: zie grondplannen onderaan
- De uitbreidingsmogelijkheden en mogelijkheden om (deel)ruimtes af te splitsen: In Lembeke zijn er geen uitbreidingsmogelijkheden - de enige mogelijkheid om deelruimtes af te splitsen is in de twee zijbeuken afhankelijk van de toegelaten nevenbestemming.

Uitbreiding is in Kaprijke tot op heden niet aan de orde daar de kerk nog altijd bestemd is voor alle liturgische diensten - moest de kerk een andere of een nevenbestemming krijgen dan kunnen na haalbaarheidsstudies deelruimtes afgeschermd worden.

- Aanwezige (of nog te realiseren of aan te passen) voorzieningen zoals verwarming, elektriciteit, sanitair, keuken, verwarming: in Lembeke bevat het restauratiedossier aanpassingen aan elektriciteit, zie plan onderaan.

In Kaprijke is er geen toilet en geen keuken maar wel een kleine lavabo met warm en koud leidingwater in de sacristie. Er is een goedgekeurd dossier voor het plaatsen van een nieuwe verwarming in de kerk van Kaprijke. De werken mogen vanaf heden aanbesteed worden. [REDACTED] uit Gent is hiermede belast. De Gemeente en [REDACTED] van de Vlaamse Gemeenschap zijn hierover ook geïnformeerd. Er zijn dringend onderhoudswerken nodig aan de metalen ramen van de kerk van Kaprijke o.a. veel roestvorming. [REDACTED] uit Merelbeke is aangesproken om hiervoor een offerte te maken.

- De toegankelijkheid voor andersvaliden: de kerk van Lembeke is goed toegankelijk voor mindervaliden - enkel een opstapje van 5 cm aan de grote kerkingang kan nog weggewerkt worden.

Er is aan de hoofdingang in Kaprijke een klein opstapje van 3 cm - dit vormt eigenlijk geen grote hinder voor rolstoelgebruikers en kan afgeschuind worden zo nodig.

- De aanwezigheid van waardevol interieur/cultuurgoederen in Lembeke: gewit interieur in classicistische stijl met een pseudo-basilicale opstand: de drie beuken zijn gescheiden door rondboogarcaden van Toscaanse zuilen op achtkantige basis en worden afgedekt door bepleisterde tongewelven. In de zwikken van de rondboogvormige scheibogen zijn de beeltenissen van de apostelen geschilderd. In 1863 werd een nieuwe kerkvloer gelegd met zwarte tegels, de granitovloer in het koor werd door ██████ gelegd in 1937. In het koor, twee allegorische voorstellingen geschilderd op doek door Mathias Zens, rondboogvormig boven de koorbanken, van 1895. Doopkapel afgesloten met ijzeren hek. Twee glasramen in het koor met Heilige Kruisvinding en Heilige Kruisverheffing naar ontwerp van en gesigineerd Samuel Coucke (Brugge), 1887, en schenking van pastoor Poelman; in zuidgevel glasramen van Heilige Godelieve, Sint-Jan Bergmans (anno 1896), Heilige Coleta (anno 1896), Heilige Lutgardis (anno 1896), Heilige Livinus (anno 1896) en Heilig Kruis; in noordgevel glasramen van Heilige Petrus, en vijf glasramen toegewijd aan Heilige Egidius gedateerd anno 1896; gerestaureerd door ██████ (Gent) in 1935. Alle glasramen vermelden tevens de namen van de schenkers. Schilderijen: "De Heilige Lodewijk" door Lodewijk De Deyster (Brugge), gedateerd 1765, datum van schenking, boven het hoofdaltaar, erboven "Heilig Hart als symbool van Jezus omringd door engelenkopjes", door E. Roegiers (Gent) van 1863. "De tenhemelopneming van Maria" boven het noordelijk zijaltaar, gedateerd 1719. "Onze-Lieve-Vrouw met Kind Jezus en de kleine Johannes" boven zuidelijk zijaltaar, geschonken door de familie Schamp circa 1840. Kruisweg op houten panelen, ingewerkt in lambrisering en neogotische kruisweg in kaders. Beeldhouwwerk: beeld van Onze-Lieve-Vrouw met Kind van gepolychromeerd lindehout uit de 17de eeuw, op het noordelijk zijaltaar, voorheen in nis erboven. Gepolychromeerd houten beeld Heilig Gillis uit de tweede helft van de 19de eeuw, op zuidelijk zijaltaar. Gepolychromeerde houten heiligenbeelden van Heilige Barbara (1875), Heilige Vincentius à Paulo, Heilige Franciscus Xaverius, Heilige Gerardus Majella, Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Smarten en Heilige Antonius van Padua, alle van Mathias Zens, evenals het gepolychromeerd houten missiekruis van 1879; voorts gepolychromeerde beelden van Heilige Anna met Maria, Heilige Theresia, Heilige Antonius Abt, Heilige Jozef met Kind, Heilige Rita, Heilig Hart van Maria en Heilig Hart van Jezus. Op het doksaal twee heiligenbeelden in verband kerkmuziek, Heilige Leo IX met lier (?) en Heilige Cecilia met harp. Meubilair: hoofdaltaar toegewijd aan het Heilig Kruis, portiekaltaar, trommeltabernakel en altaartafel van geschilderd hout uit eind 18de eeuw, attiek gedateerd 1642. Noordelijk zijaltaar van Onze-Lieve-Vrouw van geschilderd hout, 17de en 18de eeuw. Zuidelijk zijaltaar van Sint-Gillis, 17de en 18de eeuw. 18de-eeuwse koorbanken van eik en zitbanken van de confrérie van het Heilig Sacrament ingewerkt in de lambrisering van de zuidbeuk en armmeestersbanken onder het doksaal. Eiken communiebank uit de tweede helft van de 19de eeuw met hergebruik van twee middelste panelen van de communiebank uit het college van Eeklo. Eiken preekstoel uit het laatste kwart 18de eeuw, in 1788 toevoeging van tweede trap. Drie biechtstoelen, uit 17de, 18de eeuw en een moderne kopie. Orgelkast van architect Emmanuel Van Speybroeck (Brugge) van circa 1775 met orgel van L. Van Peteghem (Gent) van circa 1780, verbouwd in 1912 door familie Reygaert (Geraardsbergen). Marmeren doopvont met koperen deksel uit begin 19de eeuw. Twee marmeren wijwatervaten. Verschillende rouwblazoenen, onder andere van de familie Schamp en grafplaten in het koor.

In Kaprijke: Gewit interieur in classicistische stijl uit eind 18de eeuw. Tongewelven met gordelbogen op rocailleconsoles in midden en zijbeuken. Beuken gescheiden door zuilen van de Toscaanse orde op marmeren sokkel met rondboogvormige scheibogen. Marmeren kerkvloer van 1870. Koor, geritmeerd door gecanneleerde en gemarmerde pilasters, aangebracht ca. 1838, koorvloer van 1849 door architect Louis Minard, op koormuren twee omkaderde fresco's. Doopkapel ten noorden naast portiek, in de stijl van een open rondboogvormige kapel, vermoedelijk van architect Louis Minard van 1851. Glasramen naar ontwerp van en gesigineerd door L. Holvoet, geplaatst in 1966-1968. Schilderijen: "De tenhemelopneming van Maria", boven het hoofdaltaar, is gesigineerd door Joseph Pauwels (Gent) en gedateerd 1874. "Onze-Lieve-Vrouw schenkt de rozenkrans aan Dominicus" boven zuidelijk zijaltaar door Eugeen Van Maldegheem (Brussel) van 1856. "De prediking van Sint-Antonius Abt" boven noordelijk zijaltaar door Eugeen Van Maldegheem van 1858, gerestaureerd in 1999. "Christus en de allegorie van de kerk", gesigineerd J.G. en gedateerd 1771 en afkomstig uit de vroegere kerk, nu in de doopkapel. Kruisweg van François Cleyman (Sint-Niklaas) van 1876, gerestaureerd door [REDACTED] (Gent) in 1934. Taferelen (12) van de oude kruisweg uit de 18de eeuw, thans opgehangen in de zuidelijke zijbeuk naast het portaal.

Beeldhouwwerk: witgeschilderd houten beeld van Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgenomen, vermoedelijk afkomstig van het hoofdaltaar, in 1839 aangekocht bij beeldhouwer De Cuyper (Antwerpen), nu opgehangen in het portaal. In koor gepolychromeerde plaasteren beelden van Heilige Petrus en Heilige Paulus van 1870. Gekleed Mariabeeld op zijaltaar uit 18de eeuw. Gepolychromeerde stenen beelden van Onze-Lieve-Vrouw en Heilige Anna van 1867 in nissen in de doopkapel. 10 plaasteren heiligenbeelden op sokkel van Heilige Jozef, Heilige Antonius, Heilige Philomena, Heilige Barbara, Heilig Hart van Jezus, Heilige Franciscus van Assisi, Heilige Theresia, Heilige Apollonia, nu opgehangen aan de scheibogen en daterend uit de 19de eeuw, beelden van Heilige Aloysius en van Heilige Godelieve van 1934. Calvariegroep eveneens uit de 19de eeuw. Meubilair: hoofdaltaar uit de 19de eeuw, altaartafel van marmer van 1853, en houten retabel. Zijaltaar van Onze-Lieve-Vrouw van 1856. Zijaltaar van Sint-Antonius Abt van 1858. Koorbanken uit eind 18de eeuw. Eiken communiebank van 1868 door J.B. Van Biesbroeck (Gent). Preekstoel door Jan Vernieuwen (Gent) gedateerd van 1666, trap uit tweede helft 18de eeuw, klankbord uit 19de eeuw. Vier biechtstoelen in empirestijl, waarvan twee dateren van 1823, één van 1842 en één van 1934 (naar ontwerp van architect [REDACTED]); in de 19de-eeuwse biechtstoelen werd in 1876 een schilderijtje geplaatst. Orgelkast van Claudius F. Chapuy van 1723-1724 met orgel van Louis Delhaye van 1724. Orgel verbouwd in 1763 door gebroeders De Ryckere (Kortrijk), in 1860 volledig verbouwd door Lodewijk Hooghuys (Brugge), uitgebreid door [REDACTED] (Menen) in 1934. Marmeren doopvont met koperen deksel aan haal, van 1852 van de hand van architect Louis Minard. 18de-eeuwse kerkmeestersbanken met plank voor broodbedeling. Vroeg-17de-eeuwse eiken archiefkoffer van de kerk met smeedijzeren banden en nagels en drie sloten. 18de-eeuws mobilair in de sacristie.

2.3. Bouwfysische toestand

- Inleidend
 - Kaprijke: het exterieur en interieur van de kerk werden beide gerestaureerd in 2000. Verwarming werd in 2016 goedgekeurd. Er is een jaarlijkse controle door Monumentenwacht.

- Lembeke: Het exterieur van de kerk werd in de negentiger jaren gerestaureerd. Het restauratiedossier voor het interieur is lopende. Het werd ingediend in 2006. Het dossier omvat restauratie, injectie, vloerwerken, meubilair, elektrische installatie, schilderwerken en restauratie van altaren. Het werd goedgekeurd in 2013.
- Hoe is de actuele bouwfysische toestand?
 - Kaprijke:
Enkel de metalen ramen van het buitenschrijnwerk kregen een slechte beoordeling: “Om verdere roestaantasting tegen te gaan, dienen de metalen ramen dringend behandeld te worden.” Daarnaast waren er aanbevelingen voor werken in functie van:
 - een optimale toegankelijkheid, bereikbaarheid en veiligheid
 - een goede instandhouding van het monument
 - een duurzaam onderhoud
 - Lembeke:
Geen enkel van de in 2015 onderzochte punten kreeg een slechte beoordeling. Wel waren er meerdere aanbevelingen voor werken in functie van een goede instandhouding en een duurzaam onderhoud van het monument.

Zie bijlagen 1 en 2: meest recente rapporten Monumentenwacht kerk Kaprijke en kerk Lembeke.
- Waar zijn er urgente problemen? Zijn er al plannen om deze problemen te verhelpen?
 - In Lembeke werden tijdens de bouwkundige inspectie van 2015 geen urgente problemen vastgesteld.
 - In Kaprijke dienen om verdere roestaantasting tegen te gaan de metalen ramen van het buitenschrijnwerk dringend behandeld te worden. De nieuwe medewerkers die zich momenteel inwerken in de organisatiestructuur, onderzoeken op korte termijn wat mogelijk is om de problemen te verhelpen.

3. Situering van de kerken in hun ruimtelijke omgeving

- Beschermd stads- of dorpsgezichten waarvan kerken deel uitmaken:

- Kaprijke:

Dorpskom	Beschermd (18 september 1981)
----------	-------------------------------

- Lembeke:

Dorpskom	Beschermd (22 oktober 1986)
----------	-----------------------------

Beide kerken zijn centraal gelegen in de dorpskom, beide ook met ruime parkeermogelijkheid in de onmiddellijke omgeving.

Gebouwen met publieke functie of beeldbepalende gebouwen in de nabijheid:

Kaprijke:

- Oud stadhuis
- Oud brouwershuis
- Voormalige jongensschool, nu bibliotheek

Lembeke:

- Oude brouwerijsite Stockman
- woonzorgsite met o.a. WZC De Boomgaard, oud klooster en kloosterkapel,
- Sportcentrum met sporthal
- Integratie oude pastorie – kantoren Lotus Bakeries

Zie luchtfoto's onderaan.

- Beschermd landschappen waarvan de kerken deel uitmaken: geen

4. Beschrijving van het actueel gebruik van de kerkgebouwen

- Kaprijke: de parochiekerk is nog in gebruik voor de rooms-katholieke eredienst. Wat betreft het culturele luik wordt het kerkgebouw geregeld in de kijker gezet en/of opengesteld in het kader van Open Monumentendag.
- Lembeke: de parochiekerk is nog in gebruik voor de rooms-katholieke eredienst - vanaf januari 2017 niet meer wekelijks voor weekendmissen. Wat betreft het culturele luik wordt het kerkgebouw geregeld in de kijker gezet en/of opengesteld in het kader van Open Monumentendag.
- Socio-culturele organisaties in de (deel)gemeente, al dan niet verbonden aan de kerk, die belangstelling hebben voor het valoriseren of meer permanent gebruiken van een of meerdere kerken: geen; het valoriseren gebeurde reeds meermaals in het verleden maar blijft momenteel beperkt tot eenmaal op jaarbasis.
- Schematisch:

Aard gebruik	Onze-Lieve-Vrouw Hemelvaart	Sint-Gilliskerk
Eredienst	Ja	Ja
Valorisatie	Ja	Ja
Medegebruik voor andere eredienst	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Nevenbestemming (Multifunctioneel gebruik)	Nee	Nee
Nevenbestemming (gedeeld gebruik)	Nee	Nee
Herbestemming	Nee	Nee

5. Onderbouwde visie op de toekomst en plan van aanpak

Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie, inclusief een plan van aanpak hoe de toekomstige invulling met nevenfuncties of herbestemming ervan zal onderzocht worden

5.1. Onderbouwde visie

- Pastoraal-kerkelijke visie op het gebruik van de kerken op het grondgebied van de gemeente
 - Kaprijke: in het dekenaal plan is voorzien dat er ook de komende jaren wekelijks (momenteel zondag) gevierd wordt: behoud van de eredienst dus.
 - Lembeke: in Lembeke zal op termijn niet meer wekelijks maar wel nog regelmatig (om de 6 weken) gevierd worden op zaterdag of zondag (momenteel zaterdagavond). De kerk is te behouden voor de eredienst, met liturgische functie (gebedsplek). Hier is zeker een permanente nevenbestemming (multifunctioneel gebruik) aan de orde: als tentoonstellingsruimte, voor concerten, ...

Zie bijlagen 3 en 4: dekenale nota's 2013 en 2016.

- Bundeling van de inventaris van de kerkgebouwen met de pastoraal-kerkelijke visie:

Hoe zullen de kerken in de komende beleidsperiode gebruikt worden?

Aard gebruik	Onze-Lieve-Vrouw Hemelvaart	Sint-Gilliskerk
Eredienst	Ja	Ja
Valorisatie	Ja	Ja
Medegebruik voor andere eredienst	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Nevenbestemming (Multifunctioneel gebruik)	Nee	Ja
Nevenbestemming (gedeeld gebruik)	Nee	Ja
Herbestemming	Nee	Nee

- Investerings:

- Investerings nodig om dit gebruik mogelijk te maken

Kaprijke: geen

Lembeke: herinrichtingswerken voor multifunctioneel nevengebruik zoals scheidingswand, open verdieping in zijbeuk met trap en balustrade.

Restauratie interieur: raming 2013:

Totale kostprijs: 509 159,44 euro waarvan betoelaagbaar: 481 127,69 euro

- Welke investeringen zijn er nu reeds gepland voor de volgende beleidsperiode? Zijn deze investeringen conform de (toekomstige) bestemming van de kerk? Geef een overzicht per kerk, eventueel samen met een voorstel tot wijziging van de voorziene investeringen.

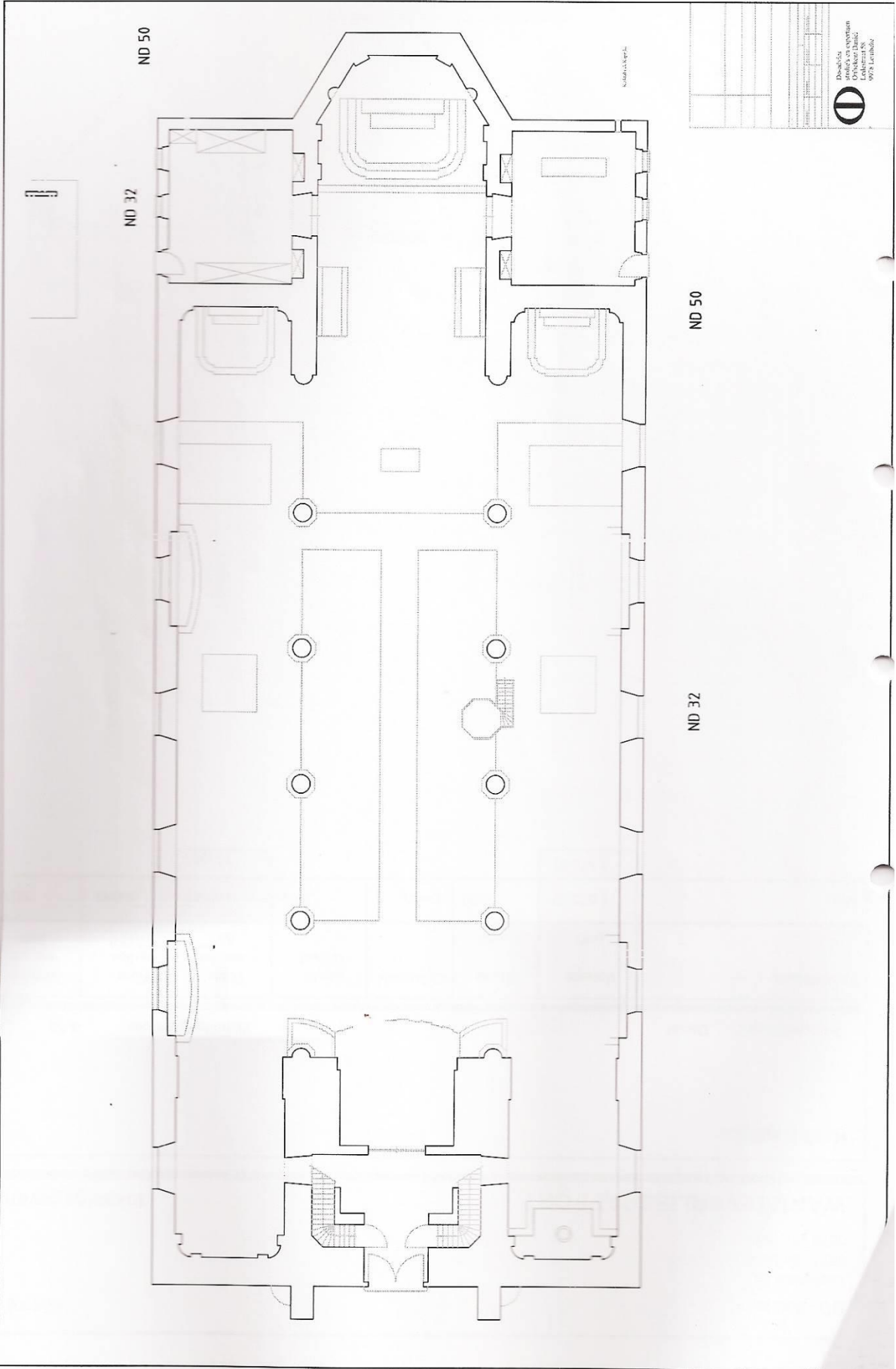
Kaprijke: verwarmingsinstallatie

Lembeke: interieur

5.2. Plan van aanpak

- Eenmalige culturele activiteiten zijn mogelijk als nevengebruik; uitvaarten kunnen hiermee rekening houden.
- Culturele activiteiten hoeven geen religieuze inslag te hebben.
- Nevengebruik dient te allen tijde met respect voor het hoofdgebruik en de locatie te zijn; een contract met de gebruiker zoals voor de kerk van Waarschoot bestaat is aangewezen; retributie of tarief voor gebruik is gebaseerd op energieverbruik van de kerk.
- Het permanent gebruiken vanaf heden van bijvoorbeeld één zijbeuk van de kerk van Lembeke voor nevengebruik is bespreekbaar voor het dekenaat.
- Er zijn architecturale mogelijkheden in de hoogte om de gehele kerkoppervlakte op de begane grond beschikbaar te houden voor erediensten.
- Het is aangewezen dat een stuurgroep met zowel gemeentelijke als parochiale medewerkers als leden van de kerkfabriek het nevengebruik verder uitwerkt in de nabije toekomst.

Grondplan kerk Kaprijke

Luchtfoto situering kerk Kaprijke in de ruimtelijke omgeving

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Luchtfoto situering kerk Lembeke in de ruimtelijke omgeving

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.